

“AEG ELADA JA AEG SURRA”

Euroopa evangeelsete kirikute orienteerumisabid
elu lõpu ja algusega seotud küsimustes

02.05.2018 I “Aeg elada ja aeg surra”

14.11.2018 II “Enne kui ma sind emaihus valmistasin...”

ÜLDOSA:

10-11 BIOEETILINE OIKUMEENIA

11-12 EETILISE OTSUSEKUJUNDAMISE
METOODIKA

MATERIAALOSA:

13-14 RAVI MITTEANDMINE/
LÕPETAMINE

14-15 PALLIATIIVRAVI

15-16 EUTANAASIA

16-17 ABISTATUD ENESETAPP

JOHANN-CHRISTIAN PÕDER, *dr. theol.*

UNIVERSITY OF
COPENHAGEN

BIOEETILINE OIKUMEENIA JA KIRIKUTE HÄÄL AVALIKUS RUUMIS

„Kirikute sel teemal avaldatud seisukohtadest ilmneb erinevaid rõhuasetusi ja ka lahknevaid arvamusi. Samas ei saaks evangeelsed kirikud üksteist välistavatele seisukohtadele jäädes anda selles küsimuses peetavasse ühiskondlikku debatti piisavat panust“ (lk 5).

„Kuigi eetiliste hinnangute mitmekesisus ei ole evangeelsele usule võõras ega ohusta seda, ei ole vale osutada mõnedele põhitunnustele, mis joonistuvad välja suurest osas evangeelsetest avaldustest, deklaratsioonidest ja üksikseisukohtadest, milles käsitletakse elu lõpuga seotud vastuolusid“ (lk 28).

„Kristlike kirikute ülesanne on leida elu lõpu üle peetavates aruteludes üles see kitsas rada, mis kulgeb ühiskonda kujundavate üldkristlike vastuste ning nende endi konfessionaalse eetilise seisukoha vahelt“ (lk 27).

„Praeguseks saavutatud tulemused loovad aluse Euroopa tasandil rakendatavaks ühiseks evangeelseks lähenemisviisiks. Orienteerumisabi eesmärk on innustada kirikuid töötama probleemidega edasi oma kohalikus kontekstis“ (lk 5-6).

BIOEETILINE OIKUMEENIA JA KIRIKUTE HÄÄL AVALIKUS RUUMIS

**MIKS
ORIENTEERUMISABI?**

- ✓ **EVANGHEELNE EETIKA
KUI ORIENTEERUMISEETIKA**
- ✓ **BIOEETILINE OIKUMEENIA**
- ✓ **KIRIKUTE HÄÄL AVALIKUS RUUMIS**

EVANGEELNE EETIKA KUI ORIENTEERUMISEETIKA

- Lähtub Jumala tingimatust armastusenõudest ja tingimusetust armastusest
- Puudutab fundamentaalselt igäühe südametunnistust ja isiklikku vastutust Jumala ja kaasinimeste ees
- Usk vabastab meid eetilisele toimimisele
- Väljakutse mõistusele, fantaasiale ja empaatialle, et leida ühises arutelus konfliktidele inimväärsed ja asjakohaseid lahendusi
- Aitab ideoloogiakriitiliselt vältida traditsionalismi, relativismi ja progressivismi eksitusi
- Arvestab meie piiratuse ja süüga ning andestuse ja vabaduse vajadusega

BIOEETILINE OIKUMEENIA

- Evangeelse eetika tunnusmärk on kristlase vabadusega seotud pluralism
- Diferentsiökumeenia, mis ei vaiki maha erinevusi, vaid toetub eelnevale, Jumala õigeksmõistvas toimimises rajatud ühtsusele Kristuses
- Ka sisult sarnaselt kõlav ühine hääel omab eri kirikute liikmete jaoks eri tähendust või staatust
- Evangeelsete kristlaste jaoks on oikumeenilistes tekstides esitatud eetilised seisukohad orientiiriks ja abiks, mida tuleb isiklikus vastutuses ja ühises arutelus jätkuvalt läbi katsuda

KIRIKUTE HÄÄL AVALIKUS RUUMIS

- Kristlastel on vastutus ka ühiseel-institutsionaalselt ühiskonda kujundada
- Orienteerivad panused avalikku arutelusse pluralistlikus ühiskonnas, mitte autoritatiivne seadus, usutunnistus või kiriklik identiteedipoliitika
- Peab vältima piblitistlike ja traditsionalistlike hoiakuid ja mõistma, et kirikul ei ole eetilise teadmise patenti
- Ei tohiks kiriku sisekliimat mürgitada, pisendades või marginaliseerides liikmete eriarvamusi (kiriku vastutus ei ole vahetult institutsionaalne!)

LISAKS AVALIKULE VASTUTUSELE KA
HINGEHOIDLIK ÜLESANNE!

EETILISE OTSUSEKUJUNDAMISE METOODIKA

„Nende keerukate küsimuste ja valikutega silmitsi seistes otsivad Euroopa evangeelsed kirikud konstruktiivseid lahendusi, mis lähtuksid ühelt poolt nende usu põhi-elementidest ja allikatest ning arvestaksid teiselt poolt elu lõpuga seotud küsimusi ümbritseva konteksti ja tingimustega“ (lk 7).

- **Dietz Lange:**
Eetilise otsusekujundamise metoodika
- **Beauchamp & Childress:**
Nelja printsiibi õpetus
- **Zürichi Ülikooli haigla:**
7. sammu protokoll

Dietz Lange: Eetilise otsusekujundamise metoodika (1992)

- a) **Situatsioonianalüüs:** Konflikti esmane määratlus (vastuolulised jõud, huvid, normid, rolliootused); Väliste asjaolude kindlakstegemine (vajalike teadmiste omandamine); Asjasse puutuvate inimeste sisemise olukorra mõistmine (hingeline olukord; elulugu/sotsialisatsioon, südametunnistuse hoiak, usuline hoiak); Otseselt ja kaudselt asjasse puutuvate inimeste ootuste selgitamine.
- b) **Subjektivsete tingimuste kontroll:** Võimaluste ja piiride hindamine, mis puudutab sisseelamisvõimet ning vajalikke intellektuaalseid ja praktilisi võimeid, olemasolevat ja saavutatavat teadmiste seisut, hingelist ja füüsilist jõudu, mis on vajalik nii persooni täieliseks eneseapanustamiseks kui ka asjakohase otsustusprotsessi jaoks vajalikuks distantsiks, nt eelarvamuste ja egoistlike huvide välistamine; Koostöövõimaluste selgitamine.
- c) **Konflikti täpne määratlus:** Seni teadaolevate asjaolude koordineerimine; Spetsiaalse olukorra asetamine asjasse puutuvate inimeste ja toimimissubjekti suhtes hõlmavuselt järgmisesse üldsituatsiooni (ühiskondlikud eelarvamused, kombed, institutsionaalsed antused, õigus, majanduslik ja poliitiline konstellatsioon, vaimne olukord või pinnas); Üksteisega vastuolus olevate jõudude, huvide jne. täpne hindamine.
- d) **Toimimisalternatiivide kaalumine:** Reaalsete võimaluste fikseerimine; Tõenäoliste tagajärgede kalkulatsioon, eristades lühi- ja pikaajalisi, hõlmavuselt piiratud ja kaugeleulatuvaid tagajärgi; Olemasolevate vahendite selgitamine, nende tehnilise ja eetilise rakendatavuse ja proportsionaalsuse hindamine.
- e) **Kriteeriumite reflektatsioon:** relevantsete konkreetsete moraalsete normide tuletamine inimese inimeseksolemise kriteeriumist (elu kaitse; vastutusliku elu võimalus; hingeline ja kehaline puutumatus jne.); Nende normide kaalumine ja suhestamine sotsiaalselt kehtivate normidega; Üldkehtivuse (universaalsuse) ja situatsioonikohasuse hindamine; Kriitiste suhestusreeglitega arvestamine.
- f) **Hüvede kaalumine:** Suhteliselt väikseima kahju resp. suhteliselt kõrgeima saavutatava hüve määratlemine.
- g) **Otsustamine:** Ühe või mitme arutelu all oleva toimimisalternatiivi põhjendatud (aruandevõimeline) valik.
- h) **Kontrollimine:** pidades silmas eetilise otsuse kriteeriumite ja suhestusreeglite asjakohasust; põhjenduse veenvust; toimimissubjekti illegitiimsete huvide mõju.

EETILISE OTSUSEKUJUNDAMISE METOODIKA

TOM L. BEAUCHAMP JA JAMES F. CHILDRESS (1979)

**KRITEERIUMITE
REFLEKTSIOON
EHK NELI
PRINTSIPI:**

- ✓ **AUTONOOMIA**
- ✓ **MITTEKAHJUSTAMINE**
- ✓ **HEATEGEMINE**
- ✓ **ÕIGLUS**

7. SAMMU PROTOKOLL: ZÜRICH I ÜLIKOOLI HAIGLA PEDIAATRILISE EETIKA OTSUSTUSMUDEL (1994)

1. Probleemi tajumine

- a) Kogu faktid, elukogemus, kogemused patsiendiga
- b) Sõnasta ühiselt eetiline probleem või küsimus

2. Kontekstianalüüs

- a) Täiendada "lugu"
- b) Kontrolli ja vajadusel kohanda küsimust

3. Väärtuste analüüs

- a) Mis väärtused on kaalul
- b) Kas saab nimetada eetilist dilemmat? (nt 4 printsiibi meetod)

4. Visanda kolm tegutsemisvõimalust (sõltumatult õiguslikest ja praktilistest piirangutest)

5. Analüüsi nimetatud võimalusi

- a) Välista variandid, mis on õiguslikult ja praktiliselt võimatud
- b) Määratle iga variandi puhul eetiline teooria/eetilised argumendid

6. Leia konsensus ja ühine otsus

- a) Üldista tegutsemisvõimalusi ja kaalu tagajärgi
- b) Reasta variandid vastavalt sellele, mil määral arvestavad patsiendi autonoomiaga
- c) Hüvede kaalumine: vaagi iga variandi kasu ja kahju
- d) Küsi puuduvat info kohta, et otsust optimeerida

7. Kommunikeeri, teosta ja kontrolli otsust

- a) Määra kindlaks, kuidas arutleda otsust lapse ja vanematega
- b) Otsuse dokumenteerimine ja teostamine
- c) Kontrolli ja hinda otsust ja selle tagajärgi, soodusta õppeprotsessi

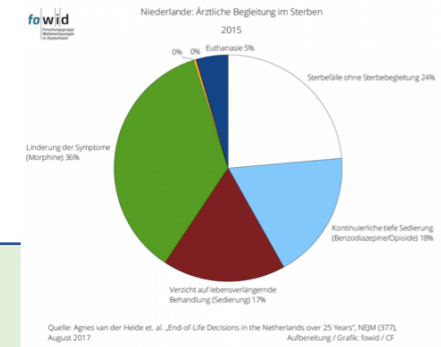
EETILISE OTSUSEKUJUNDAMISE METOODIKA

**Eetiline otsusekujundus
viib alati ka
eetika piiridele:**

- Eetiline konfliktisituatsioon ei ole lõplikult ületatav ja lahendatav
- Eetiline otsusekujundus radikaalse armastusnõude valguses tähendab alati ka riski, väiksema kahju valimist ja möödapääsmatu süü tunnistamist
- Kristuses kingitud andestus ja jõud toimimiseks ei lase meil resigneeruda
- Usk on nõnda varjatult eetilise otsusekujundamise protsessi kandev alus

ELU LÕPUGA SEOTUD KÜSIMUSTE ÜHISKONDLIK, KLIINILINE JA ÕIGUSLIK KONTEKST

- Sotsiaalsete ja majanduslike tingimuste muutus: suuremine järjest enam institutsioonilises ja tehnoloogilises keskkonnas
- Rahvastiku vananemine, ravi- ja hoolduskulude kasv, kvaliteetse teenuse raskenemine
- Perestruktuuri muutumine, mis varasemalt kompenseeris kulutusi
- Kultuurilise keskkonna muutus: autentsuse, eneseväljenduslikkuse, autonoomia väärtustamine ja rõhutamine
- Kliinilise konteksti muutus: biotehnoloogilised edusammud, suuremise aja edasilükkamine, elustamine
- Samas: arusaamise kasv, et ei ole vaja vaid meditsiinilist sekkumist, vaid ka mitmemõõtmelist hooldust (palliativravi, hingeline, spirituaalne hooldus)
- Õigusliku olukorra muutus, eriti Hollandis, Belgias, Luxembourgis, osalt ka Šveitsis (aga ka Kanadas, Ameerikas ja Austraalias)
- Debatt erinevates riikides (eutanaasia lubatavus, elutestamendi reguleerimine, eluhoidva ravi lõpetamine, abistatud enesetapu lubamine jne.)

TEOLOOGILINE JA EETILINE RAAMISTIK

4.1 JUMALANÄOLISUS – JUMALA ARMASTUS LOOMISES JA ÕIGEKSMÕISTUS

”Inimeseks olemist kirjeldab viimselt see, et inimesed on Jumala armastustegudega loodud, õigeks mõistetud ja uuendatud. Seetõttu põhineb inimesele sisemiselt omane ja absoluutne väarikus millelgi, mis asub väljaspool inimelu ennast – selle suhtel endavälise tõelusega” (lk 29).

- ✓ **ELU KUI AND, MIDA ”AUSTUSE, ARMASTUSE JA HOOLEGA HOIDA”**
- ✓ **SÕLTUVUS JA RELATSIOONILISUS EI OLE VASTUOLUS VÄÄRIKUSEGA/ JUMALANÄOLISUSEGA**

4.2 INIMESE VASTUTUS KUI VASTUS JUMALA ARMASTUSELE

„Jumala andestuse and vabastab inimelu koormast, mis muidu sunniks teda heade tegudega ise ennast lunastama; nii saab inimene vabaks kohustusest teenida iseenda eesmärgi ning on vaba armastava vastutustundega teenima ligimese maise hüve saavutamist“ (lk 32).

„See inimese põhiolemuslik vabadus ei ole samaväärne enesemääramisega, vaid on sügavalt seotud vastutusega oma elu eest ja oma suhete eest teiste inimestega“ (lk 32).

„Seega annab inimene oma eetiliste ja moraalsete otsuste eest lõppkokkuvõttes vastust Jumalale ning peab hinnangu andmisel lähtuma isiklikust vastutusest Jumala ees“ (lk 33).

TEOLOOGILINE JA EETILINE RAAMISTIK

KONKREETSETE NORMIDE TULETAMINE INIMESE JUMALANÄOLISUSEST

4.3 INIMELU – ÕIGUS KAITSELE

„Iga inimese väarikuse austamise nõudest ja inimese jumalanäolisusest tuleneb põhimõtteline kohustus hoida inimelu” (lk 33).

- ✓ FÜÜSILINE JA PSÜÜHILINE KAITSE
- ✓ AUTONOOMIA JA ENESEMÄÄRAMISE KAITSE
- ✓ SIISKI: INIMELU KAITSE VAJAB TÕLGENDAMIST

4.4 HOOLITSUS JA KAASTUNNE HAIGETE JA SURIJATE SUHTES

„Hoolitsemise kohustus ja kaastunne teiste inimeste, eriti hädasolijate suhtes on olnud algusest peale kristliku elu oluline osa ja kristliku moraaali keskne element“ (lk 34).

- ✓ HOOLITSUSE IHULINE, SOTSIAALNE JA HINGELINE MÕÕDE
- ✓ TÄNAPÄEVANE TÕLGENDUS: HÖLMAV PALLIATIIVRAVI

4.5 PATSIENDIGA ARVESTAMINE

„Meie mõttetöö raamistik ja orientiir peab alati olema ligimesega arvestamine ja tema teenimine“ (lk 38)

„Sellistel asjaoludel ei peaks kirikud iga hinna eest kaitsma ja kuulutama oma nägemust vastutustundlikust moraalsest elust, kui selle tagajärjel jääb inimene kannatusse ja meeleheitesse“

- ✓ KONKREETSE KANNATAVA INIMESE AITAMINE
- ✓ HINGEHOIDLIK TUNDLIKKUS

ELU PIKENDAVA RAVI MITTEANDMINE/LÕPETAMINE

„Kõik patsiendi surma edasi lükkavad ravivõtted ja meetmed, näiteks kunstliku vereringe aparaadid, muud kunstliku hingamise vormid, kunstlik toitainete ja vedeliku manustamine (intravenoosselt või PEG-toru kaudu), dialüüs, antibiootikumid, keemiaravi“

**KASULIKKUS
ELUKVALITEET**

KUI RAVI EI TOO KASU!

- Surev patsient, vaid pikendab piinu?
- Jätkuv eluperspektiiv, aga üli raskes olukorras?

” [...] ravi, mis üksnes pikendab piinarikast ja kannatusterohket suremisprotsessi, pakkumata mingit kergendust, lohutust või leevendust, on tegelikult vastuolus surijate eest õigesti hoolitsemise nõudega” (lk 51)

„Selliselt mõeldes võib elukvaliteet väga hästi esineda ka elus, milles näiteks raske ajukahjustuse, puude või dementsuse tagajärjel puuduvad sellised tunnused nagu kontroll, tahte väljendamine, ratsionaalsus, subjektiivne aktiivsus või püsiv minateadvus“ (lk 54).

„Sellises olukorras [püsivas vegetatiivses seisundis] ei ole enam kuigi selge, kuidas elu pikendav ravi võiks patsiendile kasu tuua” (lk 45).

ELU PIKENDAVA RAVI MITTEANDMINE/LÕPETAMINE

HOOLDUSE JA RAVI ERISTUS

”Vaatamata tugevale eelhoiakule hoolduse, kaasa arvatud toitmise, jätkamise kasuks, ei saa seda muuta absoluutseks nõudeks, mille puhul ei kaaluta enam seda, kuidas hoolduse jätkamine patsienti tegelikult mõjutab ning kas see võib patsiendi kannatusi ja valu lihtsalt süvendada ja pikendada ilma mingit kasu toomata” (lk 47)

HOOLDUS:
HÜGIEENIPROTSEDUURID
LAMATISTE VÄLTIMINE
VEDELIKU MANUSTAMINE
KEHALISTE JA HINGELISTE
VAEVUSTE VÄHENDAMINE

RAVI:
ANTIBIOOTIKUMID
HINGAMISABI
DIALÜÜS

KUNSTLIK TOITMINE?

„ ... ei ole nad [evangeelsed kirikud] valmis väitma, et näiteks püsivas vegetatiivses seisundis patsientide toitmise lõpetamine on alati ja igal juhul vale“ (lk 55).

ÜLERAVIMISE OHT

”Üleravimine võib põhjustada patsiendile märkimisväärsed moraalsed kahju ning on kliinilises praktikas ehk isegi sagedasem probleem kui ravi põhjendamatu lõpetamine” (lk 47).

”Mõnikord tuleks kehalise haiguse ravimine hoopis lõpetada ning kasutada ressursse, teadmisi ja energiat pigem selleks, et hoolitseda patsiendi kui isiksuse eest, kelle elul on lisaks kehalisele ka emotsionaalne, vaimne ja hingeline mõõde” (lk 48).

ELU PIKENDAVA RAVI MITTEANDMINE/LÕPETAMINE

PATSIENDI TAHE

KUI PATSIENT EI TAHA!

”Autonoomia, mida siin mõistetakse vabadusena keelduda soovimatust sekkumisest oma ellu ja oma keha puutumatusse, on oluline ka evangeelsest seisukohast, kuna see kaitseb isiku terviklust ja teeb võimalikuks vastutuse“ (lk 58).

OTSESELT
VÄLJENDATUD TAHE

VARASEMALT VÄLJENDATUD
TAHE EHK ELU-/
PATSIENDITESTAMENT

TAHTE KAUDNE
SELGITAMINE

- ✓ Pereliikmed
- ✓ Ametlik eestkostja
- ✓ Lõplik otsus arstil, pidades silmas eeldatavat tahet ja parimaid huvisid

KOKKUVÕTTEKS:

Elu pikendava ravi mitteandmine/lõpetamine on õigustatud, kui ravist ei ole patsiendile kasu ja see ei vasta patsiendi tahtele.

„Ka kristlikes kirikutes ja kristlikus eetikas on üldiselt tunnustatud arusaam, et inimelu kaitsmise ja austamise kohustus ei tähenda kohustust pikendada elu alati kõigi meditsiiniliselt võimalike vahenditega“ (lk 41).

„Elu tunnustamine annina tähendab ka elu lõplikkuse tunnustamist ja sellega leppimist, mitte püüdu selle piiranguid ja lõplikkust ületada“ (lk 34).

PALLIATIIVNE HOOLDUS, RAVI JA TUIMASTUS

„Palliatiivravi [on] Maailma Terviseorganisatsiooni määratluse järgi suunatud elu ohustava haigusega silmitsi olevate patsientide ja nende perekondade elukvaliteedi parandamisele eesmärgiga ennetada ja vähendada kannatusi, sh ravida valu ning leevendada kehalisi, psühhosotsiaalsed ja hingelisi probleeme” lk 55.

- ARENGUD RAVIS
- MITMEMÕÕTMELISUS
- ARSTIHARIDUSE OSAKS
- KIRIKUD PEAKSID SEISMA VALDKONNA EELISARENDAmise EEST

„Tänu palliatiivmeditsiini arengule ja paremale valusümptomite ravile ei ole tõhusal valuravil tõenäoliselt enam elu lühendavat toimet. Pigem vastupidi: sageli aitab see elu pikendada ja parandab elukvaliteeti“ (lk 56).

VÕLUVITS?

Pallum, palliare
”mantliga katma”

**ERANDJUHTUDEL
PALLIATIIVNE
TUIMASTUS:**

„Kui otse patsiendilt või tema esindajalt on saadud teadlik nõusolek – kuigi ka see võib taolises olukorras keeruliseks osutuda –, siis oleks raske pidada lubamatuks patsiendi tahtlikku tuimastamist eesmärgiga säästa teda ravile allumatute piinarikaste valusümptomite kogemisest“ (lk 57).

EUTANAASIA

„Teovõimelise isiku vabatahtlikult antud tahteavalduse alusel arsti poolt ravimite manustamisega teostatav selle isiku tahtlik surmamine (EAPC 2004)” (lk 58).

PRIMA FACIE CONTRA:

- ✓ TAPMISE KEELD
- ✓ INIMELU KAITSE

AUTONOOMIA KUI PÕHJENDUS?

Filosoofiline autonoomiamõiste
Kristlikult mõistetud vabadus

”Sellise käsituse korral on eutanaasia põhjendamine autonoomia mõistega küsitav, kuna vabadus ei tähenda absoluutset valitsemis- ja omandiõigust iseenda suhtes, vaid on lahutamatult seotud kutsumusega kasutada oma elu vastutustundlikult iseenda, teiste inimeste, loodud maailma ja viimselt Jumala ees” (lk 62).

EUTANAASIA KUI

- ✓ EETILINE KÜSIMUS
- ✓ ÕIGUSLIK KÜSIMUS

HEATEGEMINE KUI PÕHJENDUS?

Eutanaasia soov tihti tingitud paljude tegurite koosmõjust: füüsiline valu, sotsiaalne ja eksistentsiaalne mõõde.

Individuaalne enesekäsitus ja sotsiaalne kontekst põimunud. Palliatiivravi võimaldab teistsuguseid tõlgendusressursse (väärkus sõltuvuses ja relatsioonilisuses).

Palliatiivravi kui alternatiivne, eetiliselt õigustatud heategemise viis.

- Palliatiivravi ei lahenda alati kõiki probleeme.
- Kirikud peaksid olema ettevaatlikud argumendi osas, et valu ja kannatused on elu vältimatu ja lahutamatu osa.

EUTANAASIA

**EUTANAASIA
JA RAVI MITTE-
ANDMISE/LÕPETAMISE
ERINEVUS**

**MITTE ERINEV
TAHTLUS/INTENTSIOON,
VAID ERINEVUS
TEGEVUSE JA TEGEVUSETUSE
VAHEL!**

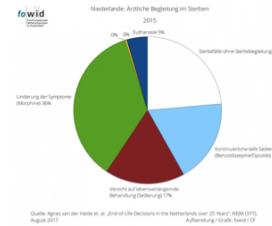
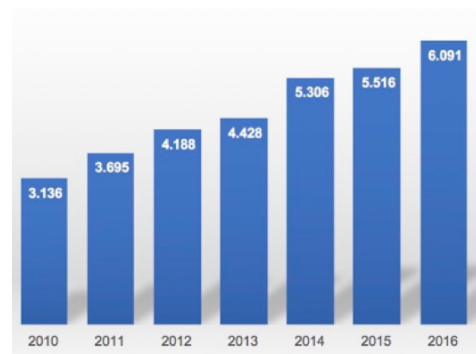
”Moraalsete hinnangute andmisel ei ole „tegemine” ja „juhtuda laskmine” samaväärsed, isegi kui tulemus on mõlemal juhul sama” (lk 66).

**EUTANAASIA
ÜHISKONDLIKUD
MÕJUD**

LIBE TEE?

Arengud ja statistika?

Õiguslik ja nõuetekohane
tegutsemine?

**EUTANAASIA
LEGALISEERIMINE**

**Eetilise lubatavuse küsimusest hoolimata:
Kas ühiskonnal õigus reguleerida
või isikliku südametunnistuse asi?**

- ✓ Legaliseerimine tähendaks elu lõpetamise protseduuri normaliseerimist riigi ja ühiskonna heakskiidul.
- ✓ Mõnes riigis seadus võimaldab vahel süüdistuse esitamisest loobuda.
- ✓ Selline lahendus võib olla tee, kuidas arvestada tõsiasjaga, et elus esineb moraalseid tragöödiaid.

EUTANAASIA

KOKKUVÕTTEKS:

„Peale selle, et meie ühiskonnad ei pruugi olla piisavalt valmis neid inimesi abistama, ei suuda ka kirikud kui usuosadused alati pakkuda sellist seltsi, tuge, lohutust ja lootust, milleks ristiusk neid kutsub. Kõnealuse tõelusega kokku puutudes on enne kiirete moraalsete hinnangute andmist põhjust olla teadlik nendest vajakajäämistest patsientide ja perede abistamisel“ (lk 69-70).

„See on vastuolus mõnede kõige sügavamate moraalsete veendumustega mitte ainult kristlikus traditsioonis vaid ka üldisemas moraalipärandis, mis keelavad süütu inimese elu võtmist ja kohustavad elu kaitsma, eriti kui see on haavatav ja nõrk“ (lk 70).

„Eutanaasiat on raske ühitada kristliku traditsiooni ühe kõige tugevama ja püsivama veendumusega, mille kohaselt inimelu põhimõtteline ja võõrandamatu väärikus ei tulene selle iseseisvast enesemääramisest ja teovõimest, vaid loovast ja õigeksmõistvast armastusest, mida inimesed Jumalalt Kristuses vastu võtavad“ (lk 70).

ABISTATUD ENESETAPP

„Erinevalt eutanaasiast ei põhjusta sel juhul surma otseselt keegi teine, vaid surra sooviv inimene ise. Samas peab keegi andma surija käsutusse selleks vajalikud vahendid“ (lk 71)

ABISTATUD ENESETAPP JA EUTANAASIA

Sarnaselt eutanaasiale:

- ✓ Kaastundlik püüd säästa raskelt ja ravimatult haiget patsienti edasisest piinast ja valust.
- ✓ Soov abi saamiseks peab olema vabatahtlik ja kindel.

Erinevalt eutanaasiast paneb teo toime surra sooviv inimene ise.

Tegelikus elus võivad piirid ähmastuda ja abistamine sarnaneda eutanaasiale.

MORAALNE ÕIGUS ABISTATUD ENESETAPULE?

Sarnased vastuväited autonoomia ja heategemise argumentidele kui eutanaasia puhul:

- Valu ja äng ähmastavad autonoomiat
- Kultuurilised väärtushinnangud mõjutavad autonoomiat ja arusaama elukvaliteedist
- Kristlik vabadus erineb autonoomiast kui suveräänsusest enesemääramisest
- Patsient paneb teo toime üksinda, aga hoolivus just ei lubaks teda üksi jätta

ABISTATUD ENESETAPP

KUIDAS HINNATA ENESETAPPU?

- ✓ Enamasti psühhiaatrilise või haigusliku seisundi tagajärg, kus õige reaktsioon ei ole eetiline hinnang, vaid abi.
- ✓ Samas ei ole enesetapp kristlikust vaatenurgast õigustatav.
- ✓ Seetõttu ei ole ka enesetapu abistamine kooskõlas kristliku vabaduse ja vastutusega.

SEADUSLIK ÕIGUS ABISTATUD ENESETAPULE?

- ✓ Sellest, et enesetapp või ka abistatud enesetapp on dekriminaliseeritud, ei järeldu positiivset õigust enesetapule või abistatud enesetapule.
- ✓ Seega ei toimi riigid, mis käsitlevad abistatud enesetappu kuriteona, vastuolus Euroopa inimõiguste konventsiooniga.

Vrd. Diane Pretty juhtum, 2002

KOKKUVÕTTEKS

„Kõnealustes olukordades vajalik moraalne tundlikkus seab meid raskete valikute ette. Neid ei saa lahendada etteantud moraaliväärtuste kataloogi alusel, kus kõik väärtused on kindlas tähtsuse järjekorras. Pigem tuleks neisse valikutesse suhtuda sellise empaatiaga, mida me näeme Jeesuse elus“ (lk 81).

„Euroopa evangeelsed kirikud on teadlikud elu ja surmaga seotud moraaliküsimuste ja hinnangute mitmetahulisusest. Seda teadlikkust ei tohiks segamini ajada relativistliku või puhtalt olukorrapõhise lähenemisviisiga. Käesolevast dokumendist nähtub, et Piibli traditsiooni ja inimõistuse alusel põhjalikult läbi kaalutud inimlikud otsused elu ja surma kohta peaksid lähtuma selgest mandaadist pühitseda ja kaitsta loojalt saadud elu andi“ (lk 81).

SUUR TÄNU TÄHELEPANU EEST!